

Uuden eloonjäämisopin toimintasuosituksia

Osmo Kuusi

Dosentti

Aalto-yliopisto, Turun yliopisto

What Futures Oy

osmo.kuusi@utu.fi

15.5.2025

Uusi eloonjäämisoppi Ekosäätiö

Pekka Kuusen asettama tavoite kirjalleen

- ◆ Pekka Kuusi (1982, 19) aloittaa kirjansa *Tämä ihmisen maailma* Raamatun Luomiskertomuksesta. Sen mukaan Jumala loi ihmisen kuvakseen ja kaltaisekseen ja antoi ihmisen hallittavaksi meren kalat, taivaan linnut, karjaeläimet ja kaikki maassa matelevat.
- ◆ Kuusi totesi ihmisen todella lisääntyvän ja täyttävän maan tehden sen itselleen alamaiseksi näkemättä eroa hyvän ja pahan välillä.
- ◆ Tästä hän nosti aikamme kiperimmäksi ongelmaksi luonnon ja ihmisen välisen ristiriidan.

Uusi eloonjäämisoppi Ekosäätiö

Kirjamme tavoitteen kiteytykseni johtopäätösluvussa

- ◆ Kuinka ihmiskunta keskenään, muu elollinen luonto ja tekoäly voivat erilaisissa antroposeenin kauden – tämän ihmisen maailman ja
- ◆ sitä seuraavan myöhäisantroposeenin ekosysteemeissä kehittää tasapainoisesti eri lajeja, lajipopulaatioita, ja lajien yksilöitä hyödyttävää suhdetta neljässä evoluutiossa menestymisen perusfunktiossa.

Kannanottojen lähtökohtana kolme ihmiskunnan vastuuta tulevaisuudesta ja erityisesti toisista elollisista ottavaa kollektiivista mielenmallia

- ◆ Vastuullisesti ihmiskeskeinen (Pekka Kuusi – nyt varsinkin suhde tekoälyyn)
- ◆ Elämän moninaisuuskeskeinen – empatia toisia lajeja kohtaan
- ◆ Empatia yksilöitä kohtaan, niiden tunteet erityisesti huomioon otettava (Elisa Aaltola)

Edward O. Wilson Elämän tulevaisuus, Terra Cognita 2002, 138, kirjamme luvun 8 motto

Onko muilla lajeilla loukkaamattomia oikeuksia? On kolme altruismin ulottuvuutta, joiden perusteella tähän voidaan vastata. Ensimmäinen on ihmiskeskeisyys: merkitystä on vain sillä, mikä vaikuttaa ihmiskuntaan. Seuraavaksi on säälikeskeisyys: synnynnäiset oikeudet tulisi laajentaa simpansseihin, koiriin ja muihin älykkäisiin eläimiin, joita oikeutetusti säälimme. Ja lopuksi elämäkeskeisyys: kaikilla eliöillä tulee olla synnynnäinen oikeus ainakin olemassaoloon.

Uusi eloonjäämisoppi Ekosäätiö

Tekoälyyn liittyen vain yksi ehdotus ja käyttäytymissuositus

- ◆ Tekoälystä tulisi kehittää ihmiskunnan ja muun elonkehän kumppani instituutioiden kollektiivisten mielenmallien kehittäjänä ja yhteensovittajana vrt. professori Timo Honkelan (2017) Rauhankone
- ◆ Jos ihmiskunta lopettaa ajattelun, joko siksi, että sitä ei tekoälyn vuoksi enää tarvita tai tekoäly on ajattelussa liian ylivoimainen, ihmiskunnan tulevaisuudennäkymät eivät vaikuta hyviltä.

Uusi eloonjäämisoppi Ekosäätiö

Kevään viimeisen session teemana tekoäly

- ◆ Otan kirjassamme esitetyn vertailukohdaksi sen filosofi Tomi Kokkonen (2024) on esittänyt artikkelissaan Sosiaaliset robotit, kone-ettiikka ja protomoraali.
- ◆ Olen pyytänyt Tomia esitykseni kommentoijaksi